

Prof. univ. dr. **Carmen-Silvia Paraschiv**
(coordonator)

Lector univ. dr.
Maria-Georgiana Teodorescu

Asist. univ. dr.
Alin Sorin Nicolescu

Drept procesual penal. Partea generală

Note de curs

Ediția a 5-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2023

Capitolul al V-lea

Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii

§1. Noțiuni introductive

Prin **probă** se înțelege orice element de fapt care servește:

- ⇒ la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni;
- ⇒ la identificarea persoanei care a săvârșit-o;
- ⇒ la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei;
- ⇒ la aflarea adevărului în procesul penal.

Prin **mijloc de probă** se înțelege instrumentul legal cu ajutorul căruia se stabilesc elementele de fapt (probele)^[1].

Mijloacele de probă sunt:

- ⇒ declarațiile suspectului sau ale inculpatului;
- ⇒ declarațiile persoanei vătămate;
- ⇒ declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente;
- ⇒ declarațiile martorilor;
- ⇒ înscrisurile, rapoartele de expertiză sau constatare, procesele-verbale, fotografiile, mijloacele materiale de probă;
- ⇒ orice alt mijloc de probă care nu este interzis de lege.

Prin **procedeu probatoriu** se înțelege modalitatea legală de obținere a mijlocului de probă. Procedeele probatorii sunt:

- ⇒ ascultarea subiecților procesuali principali;
- ⇒ ascultarea părților;
- ⇒ ascultarea martorilor;
- ⇒ ridicarea de obiecte și înscrisuri în cazul constatării infracțiunii flagrante;
- ⇒ efectuarea de expertize;
- ⇒ efectuarea de constatări tehnico-științifice;
- ⇒ efectuarea de constatări medico-legale;

---

^[1] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 181.

- ⇒ înregistrarea de convorbiri;
- ⇒ efectuarea de percheziții și ridicarea de obiecte și înscrisuri cu ocazia efectuării acesteia^[1].

§2. Probele

2.1. Clasificarea probelor

În privința clasificării probelor, în literatura de specialitate sunt adoptate, în principiu, aceleași criterii. Astfel, probele pot fi clasificate după caracterul lor, după izvoarele din care provin și după legătura lor cu obiectul probațiunii^[2].

- ⇒ După caracterul lor, probele se clasifică în:
  - **probe în sprijinul învinuirii** – servesc la dovedirea vinovăției suspectului sau inculpatului. Pot fi socotite probe în acuzare și elementele de fapt sau împrejurările care dovedesc existența unor circumstanțe agravante;
  - **probe în sprijinul apărării** – dovedesc fie nevinovăția suspectului sau a inculpatului, fie existența unor circumstanțe de natură să atenueze răspunderea penală a acestuia^[3].
- ⇒ În funcție de izvorul lor, probele pot fi:
  - **imediate** – sunt cele obținute din sursa lor originală. Sunt astfel de probe: conținutul declarației unui martor ocular, conținutul unui înscris original, conținutul procesului-verbal de examinare a corpurilor delictive^[4];
  - **mediate** – sunt socotite probe secundare, ele fiind obținute dintr-o altă sursă decât cea originală. Este, spre exemplu, o probă mediată conținutul declarației unui martor care relatează ceea ce i-a povestit un martor ocular despre o anumită situație sau împrejurare^[5].

---

^[1] *Idem*, p. 182.

^[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 423.

^[3] *Idem*, p. 424.

^[4] S. KAHANE, *Drept procesual penal*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1963, p. 138, *apud* I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 424.

^[5] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 424.

- ⇒ După legătura lor cu obiectul probațiunii, probele pot fi:
  - **directe** – dovedesc în mod nemijlocit vinovăția ori nevinovăția suspectului sau inculpatului, ele conținând informații care pun în lumină, fără ajutorul altor probe, aspectele legate de rezolvarea problemelor esențiale în cauza penală. Sunt, de exemplu, probe directe: prinderea făptuitorului în flagrant, conținutul declarației prin care făptuitorul recunoaște săvârșirea faptei etc.;
  - **indirecte** – nu furnizează informații care pot dovedi în mod direct vinovăția sau nevinovăția făptuitorului; aceste probe pot conduce la anumite concluzii în cauza penală numai în măsura în care se coroborează cu conținutul altor probe directe sau indirecte^[1]. Astfel, pot fi considerate probe indirecte: găsirea unui obiect asupra unei persoane, imposibilitatea persoanei de a justifica proveniența obiectului și prezența posesorului obiectului în apropierea locului sau chiar la locul de unde a fost sustras obiectul respectiv^[2].

2.2. Obiectul probațiunii

2.2.1. Noțiune

Obiectul probațiunii se referă la probele strânse în cadrul procesului penal, care, coroborate, pot conduce la formarea convingerii organelor judiciare referitoare la:

- ⇒ existența infracțiunii și săvârșirea ei de către inculpat;
- ⇒ faptele privitoare la răspunderea civilă, atunci când există parte civilă;
- ⇒ faptele și împrejurările de fapt de care depinde aplicarea legii;
- ⇒ orice împrejurare necesară pentru justa soluționare a cauzei^[3].

Obiectul probațiunii este de două feluri:

- ⇒ **generic** sau **abstract** – fapte generale ce trebuie dovedite în legătură cu orice infracțiune;

---

^[1] E. BONNIER, *Traité théorique et pratique des preuves en droit civil et en droit criminel*, tome I, 4e éd., Paris, 1873, p. 6-7, *apud* I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 424.

^[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 424.

^[3] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 182.

- ⇒ **concret** sau **specific** – fapte care trebuie dovedite de participanții la procesul penal în legătură cu săvârșirea unei infracțiuni concrete^[1].

2.2.2. Faptele și împrejurările care trebuie dovedite

În cadrul obiectului probațiunii se cuprind fapte sau împrejurări care au relevanță asupra fondului cauzei și fapte sau împrejurări care privesc normala desfășurare a procesului penal^[2].

Dintre faptele sau împrejurările cu ajutorul cărora este soluționat fondul cauzei, le menționăm pe cele privitoare la existența sau inexistența infracțiunii, identificarea făptuitorului, dovedirea vinovăției făptuitorului și stabilirea răspunderii penale sau civile a acestuia^[3].

Faptele sau împrejurările care vizează normala desfășurare a procesului penal nu au implicații asupra fondului cauzei, dar este necesară dovedirea lor pentru a se constata dacă sunt sau nu incidente anumite dispoziții legale care disciplinează cursul procesului penal^[4].

Constituie asemenea fapte sau împrejurări, de exemplu: starea sănătății suspectului sau inculpatului, când acesta susține că este bolnav și cere suspendarea procesului penal, împrejurările privind necesitatea luării măsurii asigurătorii sau a măsurilor de siguranță etc.

În cadrul faptelor și împrejurărilor cu ajutorul cărora se rezolvă fondul cauzei, un loc deosebit îl ocupă faptele principale (*res probandae*) și faptele probatorii (*res probantes*)^[5].

Faptele principale sunt, sub aspectul clasificării probelor, probe directe, prin intermediul lor putându-se face dovada existenței sau inexistenței faptei, a urmărilor ei socialmente periculoase și a vinovăției sau nevinovăției făptuitorului. Faptele principale, prin cantitatea și calitatea informațiilor pe care le furnizează, pot conduce, singure, la rezolvarea cauzei penale^[6].

---

^[1] *Ibidem*.

^[2] GR.GR. THEODORU, *Tratat de Drept procesual penal*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 333.

^[3] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 426.

^[4] *Ibidem*.

^[5] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 426.

^[6] *Ibidem*.

De exemplu, reținerea autorului faptei în momentul sustragerii bunului reprezintă faptul principal al cauzei ce are ca obiect infracțiunea de furt, dovedirea faptului principal fiind suficientă pentru soluționarea cauzei^[1].

Faptele probatorii sunt, sub aspectul clasificării probelor, probe indirecte, deoarece, prin informațiile pe care le furnizează, conduc la stabilirea, pe cale indirectă, a faptelor principale.

Faptele probatorii se mai numesc și indicii, adică fapte sau împrejurări care permit formularea unor deducții logice privind aspecte ale rezolvării cauzei^[2].

De exemplu, găsirea bunurilor sustrate la locuința suspectului nu reprezintă faptul principal, însă prin coroborare cu alte probe – amprente de la locul săvârșirii infracțiunii – poate conduce la probarea săvârșirii infracțiunii^[3].

Faptele sau împrejurările cuprinse în obiectul probațiunii sunt deosebit de variate, ele având relevanță informativă numai raportat în mod concret la problemele pe care le ridică rezolvarea unei anumite cauze penale. Chiar în cazul în care dosarele penale au ca obiect aceeași infracțiune, faptele sau împrejurările ce urmează a fi cuprinse în obiectul probațiunii sunt diferite, deoarece maniera de comitere a infracțiunii poate fi deosebită în fiecare dosar penal^[4].

2.2.3. Faptele și împrejurările care nu trebuie dovedite (dispensa de probă)

Unele fapte și împrejurări, deși se referă la faptul principal, nu pot forma obiect al probațiunii, deoarece sunt contrare legii sau concepției noastre despre natură și societate^[5].

2.2.3.1. Prezumțiile legale absolute

Când legea instituie o prezumție legală absolută, faptul astfel prezumat nu trebuie dovedit. De exemplu, în art. 28 alin. (1) teza I C. proc. pen. se arată că hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei și a persoanei care a săvârșit-o. În consecință, în fața instanței civile nu vor mai face

---

^[1] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 182.

^[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 426.

^[3] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 182.

^[4] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 427.

^[5] GR.GR. THEODORU, *op. cit.*, 2013, p. 334.

obiectul probei aspectele menționate mai sus, pornindu-se de la prezumția legală că hotărârea instanței penale reflectă adevărul (*res iudicata pro veritate habetur*)^[1].

Prezumțiile legale sunt de 2 feluri:

- **absolute** – nu admit proba contrară (*iuris et de iure*). Spre exemplu, prezumția legală absolută că minorul sub 14 ani nu are discernământ;
- **relative** – dovada contrară este admisă (*iuris tantum*). Spre exemplu, prezumția de nevinovăție sau prezumția că minorul între 14 și 16 ani nu are discernământ sau cea conform căreia minorul între 16 și 18 ani are discernământ.

Pentru prezumțiile judiciare (ale judecătorului) nu există dispensă de probă^[2].

2.2.3.2. Faptele evidente și faptele notorii

Faptele evidente sunt cunoștințele despre lumea înconjurătoare dobândite din experiența vieții și nu mai trebuie dovedite. De exemplu, nu trebuie dovedit faptul că obiectul aruncat de la o anumită înălțime, datorită legii gravitației, cade de sus în jos; de asemenea, nu trebuie dovedit că întotdeauna la ora 24 este noapte^[3].

Faptele notorii sunt cele cunoscute de un cerc foarte larg de persoane, fiind, cum se spune, de notorietate. Notorietatea unor fapte poate fi generală sau locală^[4].

Caracterul notoriu al unui fapt este stabilit de organul judiciar în funcție de împrejurarea căreia i se conferă relevanță informativă și de gradul de instrucție al subiectului față de care se apreciază notorietatea^[5].

Astfel, conform art. 100 alin. (4) lit. c) C. proc. pen., organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu.

---

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 427-428.

[2] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 183.

[3] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 428.

[4] GR.GR. THEODORU, *op. cit.*, vol. II.

[5] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 428.

2.2.3.3. Faptele necontestate

Faptele necontestate sunt împrejurări față de care toți participanții la procesul penal au același punct de vedere, le este acceptată existența sau inexistența dacă nu influențează soluționarea cauzei^[1].

Dispensa de probă, în acest caz, este prevăzută pentru desfășurarea fazei de judecată, în măsura în care proba a fost deja administrată în cursul fazei de urmărire penală^[2].

Potrivit art. 374 alin. (7) C. proc. pen., probele administrate în cursul urmăririi penale și necontestate de către părți sau de persoana vătămată nu se readministrează în cursul cercetării judecătorești.

Prin excepție, probele pot fi administrate din oficiu de către instanță dacă apreciază că este necesar pentru aflarea adevărului și pentru justa soluționare a cauzei [art. 374 alin. (8) C. proc. pen.].

2.2.3.4. Faptele și împrejurările care pot fi dovedite (pot forma obiectul probațiunii)

Aceste fapte, chiar dacă nu au legătură directă cu faptele principale, pot contribui la soluționarea unei cauze, prin informațiile pe care le au în conținutul lor^[3].

Sunt clasificate în:

- **fapte auxiliare** – sunt fapte care pot conține informații care să ajute la rezolvarea cauzei, chiar dacă nu se referă direct la faptul principal^[4];
- **fapte similare**:
  - sunt împrejurări de aceeași natură cu infracțiunea comisă, săvârșite însă anterior de autorul faptei^[5];
  - seamănă, dar nu se află într-un raport cauzal cu cele ce formează obiectul probațiunii^[6];

---

[1] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 184.

[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 429.

[3] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 184.

[4] *Ibidem*.

[5] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 184.

[6] *Ibidem*.

☉ **fapte negative determinate:**

- sunt fapte ce nu s-au petrecut în realitate, fiind inexistente^[1];
- pot fi obiect al probațiunii numai prin invocarea unor fapte pozitive^[2].

2.2.3.5. *Fapte și împrejurări care nu pot fi dovedite*

☉ fapte și împrejurări de fapt a căror dovedire este interzisă prin lege^[3];

De exemplu, prezumțiile legale absolute.

☉ fapte și împrejurări de fapt contrare concepției comune despre lume – nu se va admite dovedirea unor asemenea fapte^[4];

Spre exemplu, moartea unei persoane a fost provocată de stafii.

☉ fapte negative nedeterminate – numite și fapte nedefinite, nu pot face parte din obiectul probațiunii, dovedirea lor fiind imposibilă^[5].

De exemplu, nu se poate dovedi că o persoană nu a fost niciodată în localitatea în care s-a săvârșit fapta ce face obiectul dosarului.

2.3. Trăsăturile probelor

Pentru a se putea afla adevărul în ceea ce privește soluționarea unei cauze penale, probele administrate trebuie să aibă capacitatea de a furniza informații care să permită stabilirea riguroasă a celor întâmplate în realitatea obiectivă, numai în acest mod putându-se determina circumstanțele săvârșirii faptei, forma de vinovăție etc.^[6]

Astfel, administrarea unei probe într-o cauză penală este condiționată de îndeplinirea următoarelor cerințe:

- ☉ să fie admisă de lege (admisibilitatea);
- ☉ să aibă legătură cu soluționarea procesului (pertinența);

[1] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 184.

[2] *Ibidem*.

[3] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 184.

[4] *Idem*, p. 185.

[5] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 185.

[6] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 431.

- ⇒ să fie determinantă în soluționarea cauzei (concludența)^[1];
- ⇒ să fie necesară administrarea ei (utilitatea);
- ⇒ să fie posibilă administrarea acesteia;
- ⇒ să fie legală.

2.3.1. Admisibilitatea probei

În această materie, există regula potrivit căreia orice probă este, în principiu, admisibilă. Astfel, în art. 99 alin. (3) C. proc. pen. se prevede că persoana vătămată, suspectul și părțile au dreptul de a propune organelor judiciare administrarea de probe, aceste cereri neputând fi respinse dacă sunt îndeplinite cerințele probelor^[2].

Cererea de probațiune a părții sau a subiectului procesual principal va fi însă respinsă, motivat, atunci când administrarea probei este contrară legii [art. 100 alin. (4) lit. f) C. proc. pen.]. De asemenea, cererea de administrare a unei probe va fi respinsă ca fiind inadmisibilă în situația în care a fost formulată de o persoană neîndreptățită [art. 100 alin. (4) lit. e)]^[3].

Sunt reglementate situații când proba nu este admisibilă, administrarea ei fiind interzisă prin lege. De exemplu, conform art. 139 alin. (4) C. proc. pen., raportul dintre avocat și persoana pe care o asistă sau reprezintă nu poate forma obiectul supravegherii tehnice decât dacă există date că avocatul săvârșește ori pregătește săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute expres în lege (infracțiuni de trafic de droguri, trafic de arme, trafic de persoane, acte de terorism etc.). O probă obținută prin acest procedeu probatoriu care vizează comunicarea dintre avocat și persoana pe care o asistă sau reprezintă este inadmisibilă, neputând fi utilizată în cadrul procesului penal. În acest sens, dacă pe parcursul sau după executarea măsurii rezultă că activitățile de supraveghere tehnică au vizat și raporturile dintre avocat și suspectul ori inculpatul pe care acesta îl apără, probele obținute nu pot fi folosite în cadrul niciunui proces penal, urmând a fi distruse, de îndată, de către procuror^[4].

---

[1] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 186.

[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 432.

[3] *ibidem*.

[4] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 433.

2.3.2. Pertinența probei

Probele pertinente sunt acele elemente de fapt care au legătură cu faptele sau împrejurările ce trebuie dovedite într-o anumită cauză penală^[1].

Astfel, organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză [art. 100 alin. (4) lit. a) C. proc. pen.].

Pertinența este o cerință necesară a probei, dar nu suficientă^[2].

2.3.3. Concludența probei

După cum s-a observat, pe lângă faptul că probele trebuie să prezinte legătură cu cauza, ele se impun să fie și edificatoare, concludente. Astfel, probele sunt concludente dacă sunt esențiale în cauză, contribuind în mod considerabil la aflarea adevărului și la soluționarea cauzei penale, prin aceea că pot clarifica elemente necunoscute ale dosarului^[3].

Regula – toate probele concludente sunt pertinente, însă nu orice probă pertinentă este și concludentă^[4].

2.3.4. Utilitatea probei

Probele sunt utile atunci când administrarea lor este necesară pentru soluționarea cauzei penale^[5].

Pentru ca o probă să fie considerată utilă, ea trebuie să fie:

- ⇒ admisibilă;
- ⇒ concludentă;
- ⇒ pertinentă^[6].

Utilitatea reprezintă atributul probei care poate aduce informații noi față de probele administrate anterior^[7].

---

^[1] *Ibidem.*

^[2] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 187.

^[3] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 433.

^[4] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 187.

^[5] *Ibidem.*

^[6] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 187.

^[7] *Ibidem.*

2.3.5. Administrarea probei să fie posibilă

Organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când proba este imposibil de obținut [art. 100 alin. (4) lit. d) C. proc. pen.].

În desfășurarea procesului penal, organele judiciare pot constata imposibilitatea administrării unei probe fie cu ocazia formulării cererii de probațiune, fie ulterior admiterii acesteia, pe parcursul utilizării unui anumit procedeu probatoriu^[1].

2.3.6. Legalitatea probei

Probele trebuie să fie obținute în mod legal, cu bună-credință, cu respectarea dispozițiilor ce reglementează în mod imperativ acest segment al procesului penal.

2.4. Sarcina probei

Reprezintă obligația procesuală ce revine unui participant în procesul penal (procuror sau parte civilă) de a dovedi faptele sau împrejurările care formează obiectul probațiunii^[2].

În acțiunea penală sarcina probei aparține în principal procurorului, iar în acțiunea civilă părții civile ori, după caz, procurorului care exercită acțiunea civilă în cazul în care persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă [art. 99 alin. (1) C. proc. pen.].

Suspectul sau inculpatul beneficiază de prezumția de nevinovăție, nefiind obligat să își dovedească nevinovăția, și are dreptul de a nu contribui la propria acuzare [art. 99 alin. (2) C. proc. pen.].

În procesul penal, persoana vătămată, suspectul și părțile au dreptul de a propune organelor judiciare administrarea de probe [art. 99 alin. (3) C. proc. pen.].

---

^[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 434.

^[2] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 188.

Instituția sarcinii probei este diferită de cea a propunerii de probe, aceasta din urmă constituind un drept al părților sau subiecților procesuali principali în cadrul procesului penal^[1].

Sarcina probei este, prin urmare, dominată de principiul potrivit căruia acela ce face o afirmație este obligat să o dovedească (*eius incumbit probatio qui dicit, non qui negat*)^[2]. Dacă împrejurarea de fapt a fost dovedită, persoana care invocă o altă împrejurare de fapt (de negație sau explicativă) este obligată, la rândul său, să o dovedească (*reus in excipiendo fit actor*)^[3].

2.5. Administrarea probelor

2.5.1. Considerații generale

Este activitatea procesuală prin care sunt strânse faptele sau împrejurările care au relevanță în soluționarea cauzei^[4].

Administrarea probelor reprezintă activitatea prin care sunt strânse sau aduse în fața organului judiciar probele legale, pertinente, concludente și utile pentru stabilirea faptelor și împrejurărilor a căror existență sau inexistență trebuie constatată în vederea aflării adevărului în cauză^[5].

Administrarea probelor se realizează prin intermediul **procedeeleor probatorii**:

- ⊕ ascultarea subiecților procesuali principali;
- ⊕ ascultarea părților;
- ⊕ ascultarea martorilor;
- ⊕ ridicarea de obiecte și înscrisuri în cazul constatării infracțiunii flagrante;
- ⊕ efectuarea de expertize;
- ⊕ efectuarea de constatări tehnico-științifice;
- ⊕ efectuarea de constatări medico-legale;
- ⊕ înregistrarea de convorbiri;

---

[1] M. UDROIU, *Procedură penală. Partea generală*, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 247.

[2] B. MICU, R. SLĂVOIU, A. ZARAFIU, *op. cit.*, p. 169.

[3] GR.GR. THEODORU, *op. cit.*, 2007, p. 341.

[4] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 189.

[5] M. UDROIU, *op. cit.*, 2014, p. 229.

- efectuarea de percheziții și ridicarea de obiecte și înscrisuri cu ocazia efectuării acesteia^[1].

În **cursul urmăririi penale**, organul de urmărire penală (procurorul și organele de cercetare penală) strânge și administrează probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului, din oficiu ori la cerere [art. 100 alin. (1) C. proc. pen.].

În **cursul judecătii**, instanța administrează probe la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților și, în mod subsidiar, din oficiu, atunci când consideră necesar pentru formarea convingerii sale [art. 100 alin. (2) C. proc. pen.].

Cererea privitoare la administrarea unor probe formulată în cursul urmăririi penale sau în cursul judecătii se admite ori se respinge, motivat, de către organele judiciare (prin ordonanță sau încheiere, după caz) [art. 100 alin. (3) C. proc. pen.].

În mod excepțional, administrarea probelor se poate desfășura și în fața:

- judecătorului de drepturi și libertăți – atunci când există riscul ca persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente sau un martor să nu mai poată fi audiat în cursul judecătii, procurorul poate sesiza judecătorul de drepturi și libertăți în vederea **audierii anticipate** a acestora. Judecătorul de drepturi și libertăți, dacă apreciază cererea întemeiată, stabilește de îndată data și locul audierii, dispunându-se citarea părților și a subiecților procesuali principali (art. 308 C. proc. pen.);
- judecătorului de cameră preliminară – în procedura de camera preliminară, va putea încuviința administrarea de probe cu privire la aspectele ce țin de legalitatea efectuării urmăririi penale și a administrării probelor^[2];
- inculpatul poate fi ascultat de către judecătorul de drepturi și libertăți, în procedurile în care se discută starea de libertate sau se soluționează contestațiile cu privire la aceasta [art. 204, art. 219, art. 225 C. proc. pen.]^[3].

---

^[1] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 189.

^[2] *Idem*, p. 191.

^[3] C.S. PARASCHIV, *op. cit.*, p. 191.

Conform art. 100 alin. (4) C. proc. pen., organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când:

- ⇒ proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză (**lipsa pertinentei probei**);
- ⇒ se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă (**lipsa utilității probei**);
- ⇒ proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu (**lipsa utilității probei**);
- ⇒ proba este imposibil de obținut (**lipsa posibilității de a administra proba**);
- ⇒ cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită;
- ⇒ administrarea probei este contrară legii.

2.5.2. Principiul loialității administrării probelor

Pentru administrarea probelor, legea fixează un anumit regim procesual, pentru ca, într-adevăr, proba să inspire siguranță în valorificarea ei în vederea aflării adevărului. În acest scop, a fost reglementat în mod expres principiul loialității administrării probelor^[1].

Astfel, conform art. 101 C. proc. pen.:

- ⇒ este oprit a se întrebuița violențe, amenințări ori alte mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri în scopul de a se obține probe;
- ⇒ nu pot fi folosite metode sau tehnici de ascultare care afectează capacitatea persoanei de a își aminti și de a relata în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei; interdicția se aplică chiar dacă persoana ascultată își dă consimțământul la utilizarea unei asemenea metode sau tehnici de ascultare.

De asemenea, potrivit art. 115 alin. (2) C. proc. pen., persoanele care se află într-o situație ce pune la îndoială, în mod rezonabil, capacitatea de a fi martor pot fi audiate doar atunci când organul judiciar constată că persoana este capabilă să relateze, în mod conștient, fapte și împrejurări de fapt conforme cu realitatea;

---

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 437.

- este interzis organelor judiciare penale sau altor persoane care acționează pentru acestea să provoace o persoană să săvârșească ori să continue săvârșirea unei fapte penale, în scopul obținerii unei probe.

Încălcarea principiului loialității administrării probei atrage sancțiunea **excluderii probei neloial administrate**.

2.6. Excluderea probelor

În desfășurarea procesului penal se pot constata abateri de la cadrul procesual instituit, ipoteză în care pot fi incidente anumite sancțiuni procedurale. Notăm faptul că inadmisibilitatea, decăderea și nulitățile au fost menținute ca sancțiuni procedurale și în actualul Cod de procedură penală. Suplimentar, legiuitorul a prevăzut, ca o sancțiune procedurală distinctă, excluderea probelor obținute nelegal. Această sancțiune distinctă intervine în materia probațiunii în ipoteza încălcării principiilor legalității și loialității administrării probelor^[1].

Astfel, probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea nu pot fi folosite în cadrul procesului penal [art. 102 alin. (1) C. proc. pen.].

Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal [art. 102 alin. (2) C. proc. pen.].

Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei, precum și înlăturarea din dosarul cauzei a mijlocului de probă corespunzător probei excluse [art. 102 alin. (3) C. proc. pen.].

Probele derivate se exclud dacă au fost obținute în mod direct din probele obținute în mod nelegal și nu puteau fi obținute în alt mod [art. 102 alin. (4) C. proc. pen.].

De altfel, în sprijinul acestei reglementări, semnalăm aderarea României, prin Legea nr. 19/1990^[2], la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1980. De asemenea, deosebit de relevantă este jurisprudența Curții

---

^[1] *Idem*, p. 440.

^[2] M. Of. nr. 112 din 10 octombrie 1990.

Europene a Drepturilor Omului, prin care s-a statuat în mod constant în favoarea eliminării din ansamblul probator al cauzelor penale a probelor obținute prin tortură^[1].

2.7. Aprecierea probelor

Principiul liberei aprecieri a probelor, potrivit art. 103 alin. (1) C. proc. pen., presupune că probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză. Prin urmare, nu se poate spune că o probă este mai importantă decât alta sau că are valoare probantă mai mare.

În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului, instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate care au fost coroborate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă [art. 103 alin. (2) C. proc. pen.].

Hotărârea de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declarațiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejați [art. 103 alin. (3) C. proc. pen.].

Aprecierea probelor reprezintă una dintre cele mai importante activități în procesul de înfăptuire a justiției penale, deoarece organele judiciare pot dispune anumite măsuri pe parcursul procesului penal sau pot soluționa cauza penală doar analizând probele administrate și stabilind relevanța acestora cu privire la existența infracțiunii, la persoana care a săvârșit-o și la vinovăția acesteia^[2].

Organele judiciare stabilesc valoarea probantă a probelor administrate atât pe parcursul procesului penal, cât și la finalul acestuia, cu ocazia soluționării cauzei^[3].

Astfel, pe parcursul desfășurării activității judiciare penale, actele de dispoziție sunt fundamentate pe probe, cărora organele judiciare le conferă semnificație prin operațiunea aprecierii. De exemplu, punerea în mișcare a acțiunii penale se dispune de procuror când acesta constată că există probe din care

---

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 441.

[2] *Idem*, p. 445.

[3] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 445.

rezultă că o persoană a săvârșit o infracțiune și nu există niciun impediment dintre cele prevăzute în art. 16 alin. (1) C. proc. pen. Așadar, dispoziția de inculpare presupune existența unei activități de administrare și de apreciere a probelor. În același sens, măsura arestării preventive se va putea dispune în cursul fazei de judecată atunci când instanța de judecată va evalua probele din dosar și, ca urmare a unei operațiuni de apreciere a ansamblului probator, va constata că sunt îndeplinite condițiile necesare privării de libertate a inculpatului^[1].

De asemenea, aprecierea probelor se realizează în etapa deliberării, întregul volum de muncă depus de către organele de urmărire penală, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară și instanțele judecătorești, precum și de către subiecții procesuali și părțile din proces concretizându-se în soluția ce va fi dată în urma acestei activități. Operațiunea de apreciere a probelor este conferită exclusiv completului de judecată investit cu soluționarea cauzei. Un alt element particular al acestei aprecieri finale a probelor este reprezentat de faptul că este evaluat întregul ansamblu probator al dosarului penal^[2].

§3. Mijloacele de probă și procedeele probatorii

Mijloacele de probă sunt acele mijloace legale prin intermediul cărora probele sunt administrate în procesul penal, informațiile necesare rezolvării cauzei fiind relevate organelor judiciare și celorlalți participanți la activitatea judiciară^[3].

Astfel, conform art. 97 alin. (2) C. proc. pen., proba se obține în procesul penal prin următoarele mijloace:

- ☞ declarațiile suspectului sau ale inculpatului;
- ☞ declarațiile persoanei vătămate;
- ☞ declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente;
- ☞ declarațiile martorilor;
- ☞ înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă;
- ☞ orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege.

---

[1] *Idem*, p. 441.

[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 441.

[3] B. MICU, R. SLĂVOIU, A. ZARAFIU, *op. cit.*, p. 167.

Procedeeul probatoriu este modalitatea legală de obținere a mijlocului de probă [art. 97 alin. (3) C. proc. pen.].

Mijloacele de probă care conțin informațiile ce interesează pentru rezolvarea cauzei penale ajung în posesia organelor judiciare prin anumite modalități prevăzute de lege, acestea fiind procedeele probatorii; spre exemplu, într-o cauză penală pentru a cărei rezolvare sunt necesare informațiile (probele) din conținutul unui înscris (mijloc de probă) existent la locuința inculpatului, obținerea înscrisului se poate realiza printr-o percheziție domiciliară (procedeeul probatoriu). În categoria procedeele probatorii se includ, spre exemplu, perchezițiile, expertizele, metodele speciale de supraveghere sau cercetare (de pildă, interceptarea comunicațiilor), reconstituirea și cercetarea la fața locului^[1].

3.1. Audierea persoanelor

3.1.1. Noțiuni introductive

3.1.1.1. Persoanele audiate în cursul procesului penal

Conform art. 104 C. proc. pen., în cursul procesului penal, în condițiile prevăzute de lege, pot fi audiate următoarele persoane:

- ⊕ suspectul;
- ⊕ inculpatul;
- ⊕ persoana vătămată;
- ⊕ partea civilă;
- ⊕ partea responsabilă civilmente;
- ⊕ martorii;
- ⊕ experții;
- ⊕ persoanele care au asistat la percheziția domiciliară (martorii asistenți), exclusiv cu privire la modul în care s-a desfășurat aceasta, dacă există plângeri.

---

^[1] *Idem*, p. 168.